

Benvolgut alcalde, regidors, autoritats, amics, reusencs i reusenques que sou les Dames i els Cavallers de la Rosa. Bon vespre a tothom.

És molt emocionant per a mi ser avui aquí i un somni fet realitat. No és que somiés des de petita arribar a ser pregonera ni encendre la tronada exactament però sí que somiava arribar a ser, algun dia, una persona considerada digna de fer-ho. Dono les gràcies de tot cor a qui m'ha regalat aquest privilegi, el nostre alcalde Sr. Carles Pellicer i aquest consistori, i a la meua família i totes les persones de Reus, però també de fora, que m'han ensenyat a estimar i admirar aquesta ciutat i m'han inspirat per a homenatjar-la des de la literatura en la mesura que n'he estat capaç. Les festes majors són l'expressió de l'alegria d'un poble, una celebració de la vida que aquí queda amplificada per l'arribada de l'estiu i la unió indissoluble entre la commemoració del dia del nostre patró i l'al·legòric monument erigit en honor a aquest. El campanar de la prioral de Sant Pere s'alça imponent com un dels més alts del país i es divisa a quilòmetres de distància i igual que la nostra tronada se sent i fa tremolar tots els racons de la ciutat des de principis de 1600 anunciant que som de caràcter regi i no ens acovardeixen ni les alçades ni els estrèpits, al contrari. Les nostres figures festives són tan proporcionades i elegants com el nostre tomb de raval farcit de botigues i amb un disseny circular impecable que denota una mentalitat ordenada i estètica. També delata la nostra dèria per passejar a tota hora perquè, quan vius en una ciutat que sempre ha estat plena d'activitat i talent, t'ha d'agradar per força passejar-t'hi per contemplar aquest esplèndid paisatge, sobretot humà, resultat d'un llegat acumulat durant segles de fecunditat comercial, cultural i social. Quan el Víctor Celis va poder retornar a la nostra ciutat l'any 1947, després d'haver-hi viscut d'infant, i es va hostatjar a l'hotel de Londres, així és com va veure la ciutat:

“Recordava les vistes de la plaça Prim des de les habitacions de primera classe, amb el Teatre Fortuny just al davant, imponent. Havia pujat moltes vegades a les cambres de la mà del seu pare durant els dos anys que aquest havia treballat com a botones a

l'hotel, els millors de la seva vida. Des de llavors, en aquella plaça hi tenia el cor, suspès el temps en aquell quadrilàter sòlid i segur, amb un cel de colors imborrables gravats dins els seus ulls. Allí, assegut en un edifici ancorat a l'àgora més diàfana i civilitzada del món, se sentia dins una petita fortalesa. El destí l'havia dut de tornada uns quants dies a un lloc on no havia nascut ni, segurament, moriria però on havia estat més feliç. Després de la sobtada defunció del seu pare, havia treballat a França i, més tard, havia recorregut Espanya, Itàlia i Alemanya. Però mai, per més bonica que fos la ciutat, havia vist res tan senzillament harmoniós. (...) El tomb de raval era com una capsa de bombons, un disseny urbanístic perfecte que enllaçava tot el centre, amb un seguit d'activitats i comerços elegants. Podia sentir en l'ambient la devoció per les tradicions i alhora l'ebullició emprendora d'una ciutat oberta que adorava les novetats i el progrés. Reus havia donat al món una llarga llista de líders, pensadors i creadors que no es corresponia amb les dimensions de la ciutat sinó amb la seva ànima en perfecte equilibri entre nou i vell, universalitat i identitat irrenunciables. En Domingo Celis s'havia enamorat d'aquella concentració incansable de mercaders i somiadors orgullosos de ser d'on eren i el que eren..."

L'encís de la nostra festa major resideix en la seva capacitat de glossar durant uns quants dies aquesta temperamental relació d'amants que els reusencs mantenim amb ella. Les nombroses persones implicades en el seguici i en l'organització de tots els actes es preparen minuciosament per a que la ciutat esclati per Sant Pere. La resta d'enamorats hi contribuïm gaudint de la gresca i, alguns, posant banderes i domassos als balcons, d'altres, amb samarretes, mocadors, cartells, vanos enguany, reproduccions de xocolata o altra mena. I per més anys que passin i el món hagi canviat radicalment, seguim veient en la canalla la fascinació per tots els elements teatrals de la festa perquè contenen alguna cosa essencial que apel·la als instints més bàsics de pertinença i provoca sentiments associats a la felicitat. Els colors ens inunden la retina, els balls i la música ens ericen la pell, el soroll i la llum de la pirotècnia ens remouen per dins d'una forma atàvica i intensa i, per moments, regna

l'anarquia. Per això, encara que tinguem tecnologies fabuloses o haguem vist les set meravelles de l'actualitat, continuem vibrant quan seguim la festa major i els nostres gegants perquè ens sorgeix de les arrels més profundes que ens mantenen segurs i molt ben fondejats.

Bona part dels que som avui aquí presumeixo que estimem la nostra festa Major i la nostra ciutat, per tant parlo per a un públic exultant i aversat. Però em pregunto què li diria a algú que no en sabés absolutament res de nosaltres per a que entengués què és Reus i perquè Reus és una ciutat tan singular com universal. El perquè ens sentim tan afortunats de ser d'aquesta ciutat o ens hi hauríem de sentir i estem influenciats per una forma de ser fins i tot quan no ens n'adonem. I, encara més, perquè tenim la responsabilitat de mantenir aquesta herència a fi que no es perdi ni un gram d'una identitat irrepetible simbolitzada per una rosa des de 1349. Per tant, sota el pes de l'honorable responsabilitat de fer el pregó d'enguany i poder-me adreçar a tots vosaltres els reusencs i reusenques, sento la necessitat incontestable de proclamar, una vegada més, les virtuts d'aquesta ciutat que ha donat tantes coses al món. Encara que la majoria ja en coneguem les cròniques i els episodis més destacats, no són per a qualsevol resusenc com una poesia exquisida que ens agrada sentir recitar una vegada i una altra? I no és imprescindible visitar el passat per a entendre el present i sentir com l'orgull ens embarga i ens dóna tota la confiança per a encarar el devenir amb moral de victòria, certesa i convicció? I si algun reusenc, que és molt jove o ignora el nostre ahir, escolta aquest pregó, no tinc el deure i la satisfacció d'explicar-li que quan camina per Reus camina per sobre les petjades dels grans homes i dones que van existir per a que avui, aquí, en aquest precís instant, poguem dir amb la contundència que ens caracteritza "Jo sóc de Reus"? El mateix que va proclamar Dalí sense ser de Reus i Pujols, el filòsof, quan parlava de les persones del nostre país que "sense ser de Reus, gairebé ho semblen" per descriure la genialitat que imprimeix la nostra ciutat i que fa que sigui un esperit més que no pas un indret.

Del que faré tot seguit, alguns en diuen pressumpció o xovinisme però jo penso que és la cura del desànim i l'escepticisme que porten a desmitificar-ho tot fins a convertir l'existència en un viatge tediós, sense màgia ni objectiu més elevat que la simple supervivència.

Per començar aquest just panegíric, lloaré una aventura que sempre m'ha impressionat i per la qual sento un afecte multiplicat, potser, perquè he sentit menystenir-la algunes vegades i he transformat la burla en reverència, mostra de la típica resistència reusenca, perquè la paraula "impossible" no ha existit des de fa centúries a casa nostra en tant que les coses difícils les hem fet i les impossibles les hem intentat. Estic parlant del projecte d'uns quants empresaris a principis del segle XIX que van reunir els diners i els permisos per la construcció d'un canal navegable de Reus a Salou donada la ingent quantitat de mercaderies que sortien d'aquí per a embarcar-se a ultramar. Perquè, això sí, quan els reusencs tenim una idea ens la paguem. Heus aquí una iniciativa faraònica que molts han titllat de descabellada però que a mi sempre m'ha semblat proverbial i la definició més precisa i commovedora d'un reusenc. Imagineu-vos tenir ara un canal que fes arribar el mar fins a Reus? A causa de la Guerra del Francés, l'Estat va requisar aquells diners i no va poder ser. Però no passa res perquè tot just acabo de començar un relat sensacional. Si això podria semblar estrofolari a un profà en la idiosincràcia local, encara dispo d'uns quants minuts més per a fer-ne un retrat fidel. Si voleu, no parlem del quasi ja que sembla que no té valor a pesar que sense una infinitat de quasis i d'intents fallits no s'arriben a aconseguir les fites llegendàries. No són fruit de l'atzar, la sort hi pot ajudar indubtablement, tanmateix requereixen d'una constància i una tenacitat i, inclús, una inconsciència que a alguns pot semblar pròpia de somiatruites. Edison va provar la bombeta mil vegades fins que va aconseguir que s'encengués. Tant s'hi val, deixem estar les promeses i parlem, doncs, de reusencs que han brillat amb una llum paradigmàtica com a efecte mirall de la infinitat de petites bombetes que molts ximpls entusiastes han anat encenent a Reus des de fa nou segles; modestes

empreses i lluites quotidianes, l'amor per l'evolució i la curiositat que ens ha mogut indefectiblement.

L'any 1814 Reus tenia poc més de vint mil habitants i va veure néixer al Joan Prim que seria el primer president liberal de l'Estat Espanyol donant fe del tarannà avançat i meritocràtic de la nostra ciutat. Poc després, va venir al món Marià Fortuny que va pintar "La Vicaria" l'any 1870 i que va ser adquirida per 70.000 francs, una xifra astronòmica mai pagada per un quadre fins la data que va plantar la llavor de l'*star system* en la pintura. L'any 1852, Reus seguia tenint menys de 30.000 habitants i va arribar el místic Antoni Gaudí que va concebre una obra tan excelsa i colosal com la Sagrada Família. Gent de tot el planeta acudeix a visitar aquesta obra de l'arquitectura i ho fan pel seu valor i bellesa magistrals. Tanmateix, sobretot, jo crec que ho fan perquè, a data d'avui, Gaudí és el darrer gran constructor de catedrals. El temple es va començar a enlairar l'any 1882 i encara està en construcció. Gaudí, humanista i humil fins el deliri, sabia que mai no la veuria acabada però tenia la generositat i la vocació d'eternitat de les persones tocades per la gràcia divina. El mateix anhel d'immortalitat que representen les grans catedrals de la magna Edat Mitjana construïdes sovint al llarg de diversos segles. Avui fem les coses de pressa, obsessionats amb la practicitat, la rendibilitat i la glòria immediata. Algunes persones estan forjades per la glòria que perdura i Reus forja aquest afany de transcendència que es traspasa de generació en generació. És possible que se'n salti alguna però espera ben resguardat entre els murs de la prioral i dins les cases als rebosts i les calaixeres. Prim, Fortuny i Gaudí, juntament amb Tapiró, només en són la mostra més insigne perquè podria citar dotzenes i dotzenes de predecessors i successors d'aquests elegits que han patit la mateixa malaltia de l'eminència: erudits, inventors, ideòlegs, empresaris, polítics, artistes... Tots ells són la prova irrevocable d'una trajectòria misteriosa, per no dir terriblement inquietant, si tenim en compte que Reus no ha tingut mai cap riquesa més enllà de la seva gent i la seva ambició.

La conjura sembla que comença a gestar-se al segle XIV on es troben els orígens d'una empremta pels negocis, encarnada en el mercat del dilluns, que ens va predestinar. A partir d'aquí, durant els segles XVI i XVII, Reus va esdevenir un focus comercial que va assolir el màxim esplendor durant el XVIII quan es va convertir en la segona capital de Catalunya. Durant aquesta "Edat d'Or", l'aiguardent que enviàvem a Amèrica i Europa seguia diverses rutes amb dos eixos comercials més; París i Londres, de manera que, si calibrem que Reus tenia aleshores uns 14.000 habitants i les altres dues ciutats uns 600.000 habitants cadascuna, això significa que un reusenc equivalia a 43 parisencs i 43 londinencs.

El neguit augmenta quan veiem com Reus també és una potència productora des de les acaballes del XVIII i fins mitjans del XIX, sobretot del sector tèxtil a través del comerç del cotó amb Amèrica. A més, té tanta importància estratègica per al negoci de la fruita seca que els anglesos també s'instal·len a la ciutat al divuit, una presència palesada pel fet que a l'actualitat les avellanes encara es cotitzen en lliures a la llotja de Reus. Però és molt probable que, amb l'excusa de la fruita seca, només vinguessin a indagar d'on sortia tant de nervi i quedessin atrapats per la seducció d'una aliança imbatible. Per tant, a la vista de les hipòtesis irresolubles que provocaria un repàs exhaustiu de la història des d'una perspectiva racional, no detallaré un per un tots els àmbits en els quals Reus ha destacat a nivell global sense cap mena d'explicació plausible. Tampoc no recordaré que Reus no ha flaquejat mai en el seu compromís amb Catalunya com a baluart de la defensa del nostre país des del sud ja que això podria pertorbar encara més els pussil·lànimes.

Per a no allargar la intriga innecessàriament, em saltaré un segle de fenòmens reiteradament estranys que segueixen un mateix patró basat en la superació de dificultats aparentment insalvables, creació d'imperis a partir de no-res i una vitalitat generalitzada fora de tota lògica.

Em centraré directament en l'any 1958, només sis dècades endarrera, la data exacta on se situa la meua última novel·la i on es concentren totes les evidències de la confabulació. Ens trobem, doncs, al Reus de finals dels anys 50. Arribem a aquest moment amb 40.000 ànimes i havent estat referent de comerç a tota Europa, Àfrica i Amèrica durant dos segles amb una mentalitat infatigablement innovadora. La ciutat ha anat creixent nodrida amb les capacitats i l'afany de gent de procedències molt diverses, sobretot, de les viles de les rodalies i comarques properes, de la resta de Catalunya i de tots els pobles d'Espanya. Vivim sota la dictadura franquista i en plena recessió, amb una economia intervinguda i una societat sense llibertat que segueix pagant els estralls de la guerra civil. Malgrat tot, els habitants de Reus no hem deixat de ser buscadors obsessius de nous coneixements i dels darrers corrents en la tècnica i les arts motiu pel qual Reus està plena d'edificis d'estil modernista aixecats al despuntar el segle. Un estil que avui és el nostre emblema però que fou agosarat i criticat, fins i tot ridiculitzat de bell començament. Som, doncs, en una ciutat amb un centre modernista atapeït d'establiments i serveis entossudits a tornar a ser precursors de tendències. Tenim quatre teatres encapçalats pel Teatre Fortuny, una joia d'arquitectura i acústica al nivell del refinament i l'exigència musical i teatral de la ciutat, un prestigiós Centre de Lectura amb una riquíssima biblioteca i nombroses entitats lligades a la nostra cultura i tradicions a pesar de les prohibicions i el silenciament imposat pel règim. Amb la mateixa efervescència, Reus està empedrada de xiquets i xiquetes atrets pels esports. Tenim velòdrom, camp de tir i dues pistes d'atletisme, dues piscines i pistes d'hoquei del Reus Deportiu i els Ploms que són clubs pioners també nascuts de la voluntat popular. La febre pel hoquei ens valdrà poc més tard sis campionats d'Europa i un setè no fa gaire. També cultivem els escacs, la fotografia, l'excursionisme i l'associacionisme de tota índole. Per altra banda, Reus és una ciutat gairebé autosuficient que produeix el seu propi gas i, tant el seus habitants com regants de l'àrea, tenen l'aigua garantida amèn d'un pantà privat, el de Riudecanyes, promogut per l'Ajuntament de Reus i un grup d'emprenedors reusencs

cinquanta anys abans. Fabriquem queviures, begudes i refrescs, concentrats i additius, olis i sabons, rentadores, maquinària i bombes sumergibles per a l'agricultura. Disposem de bòbiles, foneries, torradores i indústries tèxtils, entre d'altres. Seguim sent capital mundial del comerç de fruita seca, elaborem reputats licors i vermut, els preus que fixa la nostra llotja són referència estatal, som líders en fires i el principal productor de pinsos de la península i ja s'està gestant un nou sector, l'emergent avicultura, amb el qual ens situarem al centre del mapa europeu un altre cop en introduir aquesta activitat a un nivell intensiu i tecnificat fins llavors inexistent a l'Estat. Àdhuc, durant aquells anys de restriccions i tancament, som una ciutat de pas, arribada i sortida amb tres estacions de tren que mouen contínuament persones i mercaderies amb un dinamisme cosmopolita i un aeroport resultat d'una afició per la aeronàutica que ja es va materialitzar els anys 30 amb el naixement de l'Aeroclub de Reus i la primera pista.

En aquell microunivers trepidant, la Dela Pons, una simple i infortunada meritòria d'una corredoria de fruits secs arriba a la següent conclusió:

“Feia anys que somiava poder marxar de Reus i estava segura que, el dia que ho aconseguís, seria com tornar a néixer. Tanmateix, aquella perspectiva engrescadora havia perdut els reflexos daurats d'un nou començament des de que havia escoltat els batecs de la seva ciutat. Abans de saber-ne tantes coses, li semblava només una bella carcassa. Havia cregut que sortint d'allí podria tornar a respirar, revertir la mort en vida, però ara sentia que s'ofegava amb la sola idea de veure allunyar-se el campanar de Sant Pere en l'horitzó. Oblidar els ordenats carrers, les places que sempre bullien, les històries d'una capital on sempre hi passava alguna cosa encara que no fos a ella. Tampoc la distància entre les persones no era tan insalvable com havia pensat. Ben mirat, molts reusencs amb idees i procedències socials diferents convivia amb normalitat a les taules dels bars, les partides de “xamelo”, les feines... La barreres es difuminaven en el dia a dia i es produïa un mestissatge inevitable i, alhora, peculiar

entre la gent de bona voluntat... en definitiva, entre la bona gent. Es preguntava on podria ser la seva mare que fos més interessant que la seva ciutat, que mai no s'acabava, infinita. Les històries del món sencer concentrades en un racó on havia descobert que confluïa tot".

Amb aquesta fotografia de 1958, una imatge estàtica reveladora que conté només alguns exemples on queden plasmats segles d'un moviment frenètic en pos de l'emancipació i la prosperitat, em faig una pregunta i estic segura que se la faria qualsevol. Hi ha alguna cosa que a Reus no haguem intentat, fet, dit o pensat? Hi ha una sola cosa que no se'ns hagi acudit? Què ha tingut Reus d'especial per haver estat sempre a l'avantguarda d'algun sector econòmic o disciplina durant els darrers quatre segles? Quin és el secret d'una ciutat de petites dimensions en comparació amb les grans urbs? Després de revisar infinitat de dades i arxius, establir comparatives i efectuar una anàlisi exhaustiva de cada detall, he arribat a una conclusió i crec tenir una resposta definitiva a aquest enigma ja que, com a romàntica incurable, no em sé explicar l'energia que desprèn la nostra ciutat i s'encomana sense comptar amb un compliç extraordinàriament poderós de condició immaterial i atemporal.

Algunes poblacions s'han construït en badies formidables, al costat del mar o aprofitant ports naturals, vora riqueses geològiques o envoltades de terres fèrtils, a la riba de rius i sobre llacunes. Reus s'ha construït sobre el vent. I, com el vent, és canviant i alhora immutable. El mestral és afluent dels grans vents i alhora tots el vents es troben en el mestral. Per aquest motiu, hem deixat la nostra petjada arreu i també hem vingut de tot arreu. Catalunya és un país de camins i Reus és la culminació de com l'anècdota es converteix en categoria absoluta. Cruïlla de persones, idees i follies irrepetibles. Reus és una quimera a l'abast de qualsevol prou temerari vingui d'on vingui. És un intangible que s'adquireix durant aquest diàleg amb el mestral que ens empeny a ser valents, perseverants i apassionats, els més arrauxats quan convé. Som fills predilectes del vent i, com a tals, portem la seva marca. Una noble marca que ens obliga a donar testimoni insistentment de la gent prodigiosa que ens ha precedit per

poder estar segurs que, si ells van aconseguir tantes coses armats tan sols amb el seu enginy, nosaltres també podem. I encara que reconec que m'he deixat portar per la vehemència en una ocasió tan excepcional i és cert que he deixat volar la imaginació, mai millor dit, no és menys cert ni empíric que som una gent particular. Una gent que avui, com a resultat de les grans epopeies i les gestes diàries que hem escrit a cavall del vent durant segles, seguim lluitant cada dia tan individual com col·lectivament per a emular-les i guanyar-nos el dret a ser de Reus. Una batalla incessant que aquests dies ha cristal·litzat en el premi nacional a Carrutxa i els guardons al millor vermut, el millor pa català i una Palma d'Or de Cannes entre molts altres mèrits recents. I permeteu-me que també ressalti la nostra presència literària en femení.

Els temps han canviat radicalment i els desafiaments són d'enorme magnitud però no ens espanta recollir el guant de la història. Estic convençuda que el passat ens guiarà per guanyar-nos el futur amb audàcia i continuarem marcant la diferència. Estarem a l'alçada de la nostra memòria i farem moltes coses, coses noves i millors sense sotmetre'ns a les circumstàncies o els temps. Les farem encara que costin o ens equivoquem i i les farem a la nostra manera impetuosa i no pas com ho fa tothom o perquè ara es fa així. L'ara i el tothom no són propis de fills del mestral. Serem bojos visionaris i la suma de molts quasis insensats amb la mirada posada en la posteritat. Serem fidels al nostre pacte amb el vent i ell, en resposta, ens donarà sempre la força per a seguir sent una ciutat i una gent única des de la universalitat que portem al cor.

Visca la màgia de la Festa Major de Sant Pere, visca la màgia de Reus i visca Catalunya sempre !

Moltes gràcies per la vostra amable atenció.